

זבחים מ"ב - דעת רבי מאיר בפיגול בחצי מתיר

שאלות:

1. ליוחנן הכהן הגדול, נשפך הדם של השעיר של יום הכיפורים באמצע העבודה האם צריך להזות מחדש על הפרוכת למרות שכבר הוא היזה עליה?

ניסיונות ליישב את הברייתא עם שיטת ריש לקיש

הגמרא ממשיכה את הדיון מהדף הקודם, שם הובאה ברייתא שנראית כסותרת את הסברו של ריש לקיש, לפיו רבי מאיר סובר ש"הכל הולך אחר המחשבה הראשונה" ולא שמפגלים ב"חצי מתיר". הברייתא אמרה שבקרבנות הפנימיים (כמו פר ושעיר של יום כיפור), רבי מאיר סובר שיש פיגול בסדרת ההזאות "בין בראשונה (בין הבדים), בין בשניה (על הפרוכת), בין בשלישית (על מזבח הזהב)", ואילו חכמים אומרים "אין כרת עד שיפגל בכל המתיר".

○ **תירוץ רב יצחק בר אבין (נדחה):** אולי לא מדובר בפיגול בהזאות עצמן, אלא בשחיטה. למשל, אם לאחר סדרת ההזאות הראשונה נשפך הדם, היה צריך לשחוט פר נוסף כדי להמשיך, ובשחיטה זו פיגול. ככה כל פיגול היה בעבודה שלמה. **הגמרא דוחה:** אם ככה, מה טעמם של חכמים? הרי השחיטה היא מתיר שלם בפני עצמו! ואפילו אם נאמר שחכמים הם כשיטת רבי אליעזר (שדורש פיגול בכל המתירים גם בעבודות נפרדות), הרי רבי אליעזר מודה שבדמים כל מתנה חשובה בפני עצמה.

○ **תירוץ רבא (נדחה):** אולי המקרה הוא שפיגל בסדרת ההזאות הראשונה, שתק בשניה, וחזר ופיגל בשלישית. החידוש הוא, שלמרות שחזר ופיגל במפורש בשלישית (מה שרומז שהשתיקה שבאמצע הפסיקה את כוונתו), אנו עדיין אומרים שהשתיקה שבשניה הולכת אחר המחשבה הראשונה. **רב אשי דוחה** את זה, כי הברייתא לא מזכירה כלל מקרה של שתיקה.

○ **תירוץ רב אשי (נדחה):** אולי פיגל בראשונה, בשניה ובשלישית, ושתק ברביעית (על גג המזבח). החידוש הוא, שלמרות שחזר ופיגל במפורש בכל פעם (מה שרומז שהשתיקה בסוף היא מכוונת), עדיין אומרים שהשתיקה הולכת אחר הראשונה. **הגמרא דוחה** גם את זה, כי לשון הברייתא היא "בין... בין...", שמשמעה "או", ולא "וגם".

○ **למסקנה:** נותרה קושיה על ההסבר של ריש לקיש.

2. מתיתיהו הכהן הגדול, לא בטוח, כמה הזאות הוא צריך להזות בסה"כ ביום הכיפורים?

קושיה על הסברא שמפגלים בחצי מתיר

הגמרא מקשה על הדעה השניה ש**רבי מאיר** סובר שמפגלים ב"חצי מתיר". מהברייתא שראינו, שלפיה רבי מאיר אומר שיש פיגול גם אם חשב רק באחת מסדרות ההזאות. במנחה, הקומץ והלבונה הם אכן שני מתירים נפרדים, אבל בקורבן פנימי, כל ההזאות הן חלק ממתיר אחד (הדם). אם ככה, איך ייתכן פיגול ב'חצי זריקה' הרי אם חצי נפסל כל הזריקה נפסלת וצריך שכולה תהיה זהה בשלמות גם אם במחשבת פיגול?

○ **הקושיה:** כדי להתחייב כרת על פיגול, צריכים "שיקרבו כל מתיריו" של הקורבן. בקורבן פנימי, כל אחת מההזאות מעכבת. אם ככה, ברגע שהכהן פיגל במתנה הראשונה, הוא

פסל אותה, וממילא כל ההזאות הבאות הן כ"מזה מים בעלמא" – חסרות משמעות. אם ככה, "מתיריו" של הקורבן מעולם לא קרבו כראוי, ואז איך אפשר להתחייב כרת?

- **תירוץ רבה:** ניתן למצוא מקרה כזה בארבעה פרים וארבעה שעירים. כלומר, לאחר שפיגל בסדרת ההזאות הראשונה, הדם נשפך והביאו פר ושעיר חדשים לסדרה הבאה. ככה כל "מתיר" הושלם בפני עצמו.
- **תירוץ רבא:** אפילו בפר אחד. כשם שאם פיגל בשחיטה, הזריקה שאחריה (גם אם נעשתה בשתיקה) נחשבת "מרצה לפיגולו", כך גם במקרה שלנו. לפי ההבנה הזו, גם חצי זריקה שנעשתה לאחר מחשבת הפיגול, כל עוד לא הייתה בה מחשבת פסול אחרת, נחשבת "ריצוי לפיגולו" – כלומר, היא משלימה את תהליך הפיגול ומחייבת כרת, אף על פי שהיא עצמה לא מכפרת.

אגב הברייתא שהזכירה מתנות דם ביום כיפור, הגמרא מסבירה את המקור למספרים שונים המופיעים בברייתות אחרות:

- **43 מתנות:** זהו החשבון הבסיסי: 8 הזאות מדם הפר בין הבדים + 8 הזאות מדם השעיר בין הבדים (1+7 בכל אחד) = 16. כנגדן על הפרוכת = 16. 4 מתנות על קרנות מזבח הזהב מדם מעורב = 4. 7 הזאות על טהרו של המזבח = 7. סך הכל: 16+16+4+7 = 43.
- **47 מתנות:** לפי הדעה שדם הפר ודם השעיר לא מעורבים במתן על קרנות המזבח הפנימי, אלא כל אחד ניתן בנפרד (4+4 במקום 4 ביחד).
- **48 מתנות:** לפי הדעה שגם שפיכת שירי הדם ליסוד מעכבת את הכפרה, ולכן נספרת כמתנה נוספת.

3. האם אפשר לפגל בלבונה בהילוך?

קושיה נוספת על שיטת ריש לקיש

הגמרא מביאה ברייתא נוספת ממנחות, שבה יש סתירה להסבר של ריש לקיש.

- **הברייתא:** הברייתא עוסקת במנחה עם קומץ ולבונה. והיא אומרת שעבודת שני מתירים היא בהקטרה כי כל שאר העבודות שייכות רק בקומץ ובנוסף אומרת במפורש שאם "נתן את הקומץ בשתיקה ואת הלבונה במחשבה (של פיגול) – רבי מאיר אומר פיגול".
- **הסתירה:** המקרה הזה סותר את הכלל "כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה", שהרי כאן המחשבה הראשונה הייתה כשרה (שתיקה), והפיגול נעשה רק בשניה.
- **ניסיון דחוק ליישוב (נדחה):** הגמרא מנסה לומר שאולי הכוונה היא "וכבר נתן את הלבונה במחשבה" (כלומר, הלבונה הייתה ראשונה). **הגמרא דוחה** את זה, כי זה הופך את הברייתא לכפילות מיותרת בשני המקרים שהיא מביאה, וגם כי יש ברייתא אחרת שאומרת במפורש "ואחר כך".
- **מסקנה סופית:** קשה על הסברו של ריש לקיש.

בסוף הדף מתחילה משנה חדשה המונה דברים שאין עליהם חיוב כרת משום פיגול, כי הם בעצמם "המתיר" ואין להם מתיר אחר. הדיון במשנה הזו ימשיך בדף הבא.